

Aan de leden van de werkgroep steentijddag,

3e

Beste

Begin februari begint weer te naderen. We moeten dus weer een nieuwe dag organiseren! Ik stel voor dat we een bespreking over deze dag op de Reuvensdagen zullen doen. Het meest geschikte tijdstip is 18 november in de avond.

Ik heb overleg gehad met Erik over de organisatie van de dag in Amersfoort. Dit blijkt niet eenvoudig te zijn. Daarom stel ik voor de vierde steentijddag weer in Leiden te organiseren, ongeveer op dezelfde wijze als verleden jaar. Ik heb met Jan Verwers gesproken over de eventuele kosten en de mogelijkheden die het museum te bieden heeft. Er is een zaaltje beschikbaar, koffie en thee wordt door het museum verzorgd, maar de lunch is voor onze rekening. Dit zou betekenen dat de kosten van de dag f 10,- zullen bedragen.

Ook voor de lezingen heb ik eens voorzichtig hier en daar geïnformeerd. Dit leverde de volgende mogelijkheden en suggesties op:

Henny Groenendijk (Mesolithicum Veenkoloniën), Peter Schut (Vroeg-neolithicum in Gelderland), Dimitrie de Loecker (Onderzoek Belvédère), Jo Smeets (Vuursteengebruik in de Roerstreek), Jos Deeben (Iets over het laat-paleolithicum), José Schreurs (Michelsbergvuursteen), .. Niekus (Ahrensburg zonder steelspitsen), Jaap Beuker (Midden-paleolitische bladspitsen)

Slechts Jo Smeets heb ik benaderd om een verhaal te houden. Hij heeft toegezegd. Ik wilde vragen of jullie hier je gedachten eens over willen laten gaan en tevens uit te kijken of er nog anderen zijn, m.n. amateurs, die een verhaal kunnen presenteren.

We zullen 18 november spijkers met koppen moeten slaan zodat alle brieven weer snel de deur uit kunnen.

Met vriendelijke groet,

Leo Verhart

DERDE STEENTIJD DAG 6 FEBRUARI 1993 TE LEIDEN

In 1985 en 1990 werden twee steentijdagen georganiseerd waar het Nederlandse onderzoek van de steentijd centraal stond. Deze dagen stonden open voor amateur- en professionele archeologen. Het lag in de bedoeling een dergelijke dag jaarlijks te organiseren. Helaas is het er niet van gekomen.

In 1993 willen we een nieuwe start maken: ieder jaar een steentijd dag! Steeds de eerste zaterdag van de maand februari, afwisselend in Leiden en Amersfoort. De eerste dag van deze hernieuwde reeks zal plaatsvinden op 6 februari 1993 in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden en een onderdeel vormen van de activiteiten die in het teken staan van de viering van het 175-jarig bestaan van dit museum. De dag staat open voor eenieder die zich met de steentijd bezighoudt, zowel amateur- als professionele archeologen. Het aantal deelnemers kent vanwege de grootte van de zaal een limiet van 100. U kunt zich reeds aanmelden door inzending van bijgaand inschrijvingsformulier. De kosten voor de lezingendag, inclusief een lunch, bedragen f 20,-.

Op deze dag zullen acht lezingen gehouden worden met elk een duur van 25 minuten, gevolgd door een discussie van 5 minuten. Onderwerpen kunnen zijn: recent onderzoek, actuele vondsten, opgravingen en samenvattingen van bijvoorbeeld doctoraal scripties. Eventuele sprekers worden dan ook verzocht voorstellen voor lezingen vóór 1 december 1992 in te leveren. Het ligt in de bedoeling de lezingen te bundelen. Dit betekent voor eventuele sprekers dat zij al op de derde steentijd dag - dus 6 februari 1993- ook hun bijdrage moeten inleveren. Het definitieve programma zal rond de jaarwisseling bekend zijn en aan de inschrijvers worden toegezonden.

Jos Deeben (IPP, Amsterdam)
Erik Drenth (ROB, Amersfoort)
Jan-Kees Hagers (ROB, Amersfoort)
Jan Lanting (BAI, Groningen)
Wil Roebroeks (IPL, Leiden)
Leo Verhart (RMO, Leiden)

VOORLOPIG PROGRAMMA VIERDE STEENTIJD DAG 5 FEBRUARI 1994

Plaats:
Rijksmuseum van Oudheden
Rapenburg 28
Postbus 11114
2301 EC LEIDEN
Tel: 071-163163

- 10.30 - 11.00 Ontvangst, inschrijving en koffie
- 11.00 - 11.30 Susan Loving: Het bepalen van de ouderdom van oppervlaktevondsten met gebruik van typologie en breukpatronen
- 11.30 - 12.00 Dick Mol: Mammoeten in Nederland
- 12.00 - 12.30 Leo Verhart: De contacten tussen mesolithische en neolithische bevolkingsgroepen in Nederland
- 12.30 - 14.00 LUNCH met mogelijkheid een bezoek te brengen aan de nieuwe afdeling Archeologie van Nederland.
- 14.00 - 14.30 Jean Pierre de Warrimont: De herkenning van Rijckholt- en Rullenvuursteen
- 14.30 - 15.00 Jo Smeets: Vuursteengebruik in de Roerstreek
- 15.00 - 15.15 THEEPAUZE
- 15.15 - 15.45 Annelou van Gijn: Ambachtelijke activiteiten met vuursteen in het neolithicum
- 15.45 - 16.15 José Schreurs: Functionele analyse van de vuurstenen werktuigen van de Michelsbergvindplaats Maastricht-Klinkers

Wilt u aan deze dag deelnemen? De volgende informatie is dan van belang:

In verband met het maximaal aantal deelnemers van 100, moet u zich schriftelijk voor deze dag opgeven bij L.B.M. Verhart, Rijksmuseum van Oudheden, Postbus 11114, 2301 EC Leiden. De kosten bedragen f 10,- en kunnen aan de zaal worden voldaan.

PROGRAMMA VIJFDE STEENTIJDAG 4 FEBRUARI 1995

Plaats:
Rijksmuseum van Oudheden
Rapenburg 28
Postbus 11114
2301 EC LEIDEN
Tel: 071-163163

- 10.30 - 11.00 Ontvangst, inschrijving en koffie
- 11.00 - 11.30 Wil Roebroeks en Thijs van Kolfschoten: Vroegste bewoning van Europa: een korte chronologie
- 11.30 - 12.00 David Van Reybrouck: Neanderthal-onderzoek in de 19e eeuw: de constructie van primitiviteit
- 12.00 - 12.30 Eelco Rensink: Magdalenien-vindplaatsen in het Limburgse Lössgebied: een analyse van landschappelijke kenmerken
- 12.30 - 14.00 LUNCH met daarin de mogelijkheden:
- boeken te kopen en verkopen
  - het determineren van vondsten
  - het bekijken van een expertise-systeem voor gebruiksporen op vuursteen
  - een bezoek te brengen aan de afdeling Archeologie van Nederland
- 14.00 - 14.30 Marcel Niekus: Een technologische vergelijking tussen de vuursteenindustrie van Rhenen en Nieuwe Gein
- 14.30 - 15.00 Phillipe Crombé: Het mesolithicum in de Scheldepolders: resultaten van het noodonderzoek op een vroeg-mesolithische vindplaats te Verrebroek (provincie Oost-Vlaanderen)
- 15.00 - 15.15 THEEPAUZE
- 15.15 - 15.45 Huub Scholte Lubbering: Steentijd van het Dinkelland: een overzicht
- 15.45 - 16.15 John Smit: NP3: een residentiële nederzetting uit de steentijd.

PROGRAMMA ZESDE STEENTIJD DAG 3 FEBRUARI 1996

- 10.30 - 11.00 Ontvangst, inschrijving en koffie
- 11.00 - 11.30 Jo Willems: Sweykhuisen: een favoriete verblijfplaats in de Steentijd
- 11.30 - 12.00 Leo Verhart: Een vroegmesolithisch jachtkampje bij Posterholt
- 12.00 - 12.30 Alfred ter Wal: Vuurstenen bijlen uit Drenthe
- 12.30 - 14.00 LUNCH met daarin de mogelijkheden:
-boeken te kopen/verkopen
-het determineren van vondsten
-bezoeken afdeling Archeologie van Nederland.
- 14.00 - 14.30 Willem-Jan Hogestijn: Steentijdbewoning langs de Eem (A-27/Hoge Vaart)
- 14.30 - 15.00 Fred Brounen: Een vindplaats van de vroege Michelsbergcultuur te Maastricht-Vogelzang
- 15.00 - 15.15 THEEPAUZE
- 15.15 - 15.45 Daan Raemaekers: Wateringen-4: middenneolithische bewoning in het Hollandse kustgebied
- 15.45 - 16.15 Jørn Zeiler: Archeozoölogie van West-Nederland ten tijde van het neolithicum

VOORLOPIG PROGRAMMA ZEVENDE STEENTIJDAG 1 FEBRUARI 1997

Plaats:
Centraal Faciliteitengebouw
Cleveringplaats 1
Zaal 005
LEIDEN

10.30 - 11.00	Ontvangst, inschrijving en koffie
11.00 - 11.30	Marie-France van Oorsouw: De verspreiding en het gebruik van Wommersomkwartsiet.
11.30 - 12.00	Hans Peeters: De opgraving van de mesolithische/neolithische site Hoge Vaart bij Almere en de verspreiding van Wommersomkwartsiet
12.00 - 12.30	Fred Brounen en Serge Polman: Romigny-Lhéryvuursteen in Nederland.
12.30 - 14.00	LUNCH Deze wordt -na een korte wandeling- geserveerd in het RMO, Rapenburg. Tijdens de lunch kan o.a. de tentoonstelling 'List en Bedrog, vervalsingen in de Nederlandse archeologie' bezocht worden.
14.00 - 14.30	Joke van Hoorne: Barnsteen in België en Nederland.
14.30 - 15.00	Olaf Odé: Oker in het laat-paleolithicum en mesolithicum van Zuid-Nederland.
15.00 - 15.15	THEEPAUZE
15.15 - 15.45	Erik Drenth: Hamerbijlen uit Drenthe
15.45 - 16.15	Corrie Bakels: (titel nog niet bekend, maar iets over graan in het midden-neolithicum)

PROGRAMMA ACHTSTE STEENTIJD DAG 7 FEBRUARI 1998

Bewaar dit programma zorgvuldig, het dient als toegangsbewijs voor het Rijksmuseum van Oudheden.

Plaats:

Rijksuniversiteit Leiden
Centraal Faciliteitengebouw
Zaal 011
Cleveringplaats 1
Leiden

Rijksmuseum van Oudheden
Rapenburg 28
Postbus 11114
2301 EC LEIDEN
Tel: 071-5163163

- 10.30 - 11.00 **Ontvangst**, inschrijving en koffie
- 11.00 - 11.30 René Isarin: De reconstructie van het klimaat ten tijde van het Laat Glaciaal
- 11.30 - 12.00 Leo Verhart: Een Federmesser-vindplaats bij St. Odiliënberg en de oudste tekening uit Nederland
- 12.00 - 12.30 José Schreurs: Meteen raak: het oudste, het mooiste en het grootste Michelsberg-aardwerk van Nederland
- 12.30 - 14.00 **LUNCH** met daarin de mogelijkheden:
-boeken te kopen/verkopen
-het determineren van vondsten
-een bezoek te brengen aan de tentoonstellingen: Mummies!, Antiek Toerisme en !Actie Romein!
- 14.00 - 14.30 Colette Kruishaar: Onderzoek naar de Swifterbant-cultuur te Urk-Noordgat
- 14.30 - 15.00 Theo Ten Anscher: De neolithische vindplaats P-14
- 15.00 - 15.15 **THEEPAUZE**
- 15.15 - 15.45 Eli Gehasse: De neolithische vindplaats P-14: de ecologie
- 15.45 - 16.15 Paul van de Kroft: De neolithische vindplaats P-14: het vuursteen

PROGRAMMA NEGENDE STEENTIJD DAG 6 FEBRUARI 1999

Plaats:
Universiteit Leiden
Centraal Faciliteitengebouw
Cleveringplaats 1
Leiden

- 10.30-11.00 **Ontvangst, inschrijving en koffie**
- 11.00-11.30 **Jean-Pierre de Warrimont:**
Tussen Spy en het Neanderthal: Middenpaleolithische vindplaatsen uit het Eem en Vroeg-Weichsel te Veldwezelt bij Maastricht
- 11.30-12.00 **Klaas Henstra:**
Rolsteenhamers uit Friesland
- 12.00-12.30 **Peter Asmussen:**
Er groeit wat moois in Friesland: vuursteenvindplaatsen in Friesland
- 12.30-14.00 **LUNCH**
Tevens is het mogelijk publicaties te kopen en te verkopen en elkaar vondsten te tonen.
- 14.00-14.30 **Annelou van Gijn:**
Gebruiksonderzoek op vuursteen. Wat is de meerwaarde?
- 14.30-15.00 **José Schreurs:**
Het onderzoek van 1998 in het Michelsberg-aardwerk van Heerlen
- 15.00-15.30 **THEEPAUZE**
- 15.30-16.00 **Tom Hamburg:**
Mesolithische en neolithische opgravingen in de Betuweroute: De Bruin en Polderweg.
- 16.00-16.30 **Hans Koot en Steff Baetsen**
Het midden-neolithische grafveld van Rijswijk-Ypenburg.
- 16.30-18.00 **BORREL**
In het Rijksmuseum van Oudheden wordt met een borrel de dag besloten.

PROGRAMMA TIENDE STEENTIJD DAG 5 FEBRUARI 2000

Plaats:
Universiteit Leiden
Centraal Faciliteitengebouw
Cleveringplaats 1
Leiden

- 10.30-11.00 **Ontvangst, inschrijving en koffie**
- 11.00-11.30 **Dick Mol:**
Het jongste mammoeten-onderzoek in Rusland.
- 11.30-12.00 **Jo Smeets:**
Van notaris Guillon tot Sjors van Heumen. De geschiedenis van het steentijdonderzoek in de Roerstreek.
- 12.00-12.30 **Eelco Rensink:**
RAAP langs de Maas.
- 12.30-14.00 **LUNCH**
Tevens is het mogelijk publicaties te kopen en te verkopen en elkaar vondsten te tonen.
- Thema: van jager tot boer**
- 14.00-14.30 **Daan Raemaekers:**
De betekenis van de Swifterbantcultuur voor het neolithisatieproces tussen Schelde en Elbe.
- 14.30-15.00 **Leo Verhart:**
Speuren naar sporen van de eerste boeren in het Maasdal.
- 15.00-15.30 **THEEPAUZE**
- 15.30-16.00 **Willem-Jan Hogesteijn:**
Het neolithisatieproces vanuit een Noordnederlandse invalshoek.
- 16.00-16.30 **Leendert Louwe Kooijmans:**
Nieuws uit het Westen: nieuwe inzichten uit het onderzoek in de Betuweroute: De Bruin en Polderweg.
- 16.30-18.00 **BORREL**
In het Rijksmuseum van Oudheden wordt met een borrel de dag besloten.

PROGRAMMA ELFDE STEENTIJDAG 3 FEBRUARI 2001

Plaats:
Universiteit Leiden
Centraal Faciliteitsgebouw
Cleveringplaats 1
Leiden

- 10.30-11.00   **Ontvangst, inschrijving en koffie**
- 11.00-11.30   **Pierre Vermeersch:**
De middenpaleolithische opgraving Veldwezelt-Hezerwater
- 11.30-12.00   **Dick Stapert:**
De Creswell-vindplaats Zeijen.
- 12.00-12.30   **Pieter Dijkstra:**
De laatpaleolithische vindplaats Panberg.
- 12.30-14.00   **LUNCH**
Tevens is het mogelijk publicaties te kopen en te verkopen en elkaar vondsten te tonen.
- 14.00-14.30   **Hans Jongepier:**
De steentijd van Zeeuws Vlaanderen.
- 14.30-15.00   **Wietske Prummel:**
Het laatmesolithische jachtkampje van Jardinga.
- 15.00-15.30   **THEEPAUZE**
- 15.30-16.00   **Hans Peeters:**
De eindresultaten van de opgraving Hogevaart (A-27).
- 16.00-16.30   **Liesbeth Theunissen:**
Gauw naar De Gouw: naar een duurzaam behoud van neolithische vindplaatsen in Noord-Holland.
- 18.00-19.00   **BORREL**
In het Rijksmuseum van Oudheden wordt met een borrel de dag besloten.

PROGRAMMA TWAALFDE STEENTIJD DAG 16 FEBRUARI 2002

Plaats:
Universiteit Leiden
Centraal Faciliteitengebouw
Cleveringplaats 1
Leiden

- 10.30-11.00   **Ontvangst, inschrijving en koffie**
- 11.00-11.30   **Herman de Swart:**
Steentijdarcheologie in grotten: vondsten en kunst
- 11.30-12.00   **Marc de Bie:**
Rekem: een laatpaleolithische kampplaats gereanimeerd
- 12.00-12.30   **Bert Groenewoudt:**
Nat mesolithicum in Zutphen.
- 12.30-14.00   **LUNCH**
Tevens is het mogelijk publicaties te kopen en te verkopen en elkaar vondsten te tonen.
- 14.00-14.30   **Leendert Louwē Kooijmans:**
De eindresultaten van het donkenonderzoek: Polderweg en de Bruin
- 14.30-15.00   **Liesbeth Smits:**
Het menselijke resten van Polderweg en de Bruin.
- 15.00-15.30   **THEEPAUZE**
- 15.30-16.00   **Hans Peeters:**
De eindresultaten van de opgraving Hoge Vaart (A-27).
- 16.00-16.30   **Jaap Beuker:**
De herkomst van sikkels in Noordwest Europa.
- 17.00-18.00   **BORREL**
In het Rijksmuseum van Oudheden kan de tentoonstelling 'Dubbelfocus. Nederlandse opgravingsfoto's 1900-1940' bekeken worden en wordt met een borrel de dag besloten.

VOORLOPIG PROGRAMMA DERTIENDE STEENTIJDAG 1 FEBRUARI 2003

Plaats:
Universiteit Leiden
Centraal Faciliteitengebouw
Cleveringplaats 1
Leiden

- 10.30-11.00 **Ontvangst, inschrijving en koffie**
- 11.00-11.30 **Thijs van Kolfschoten:**
Paleolithicum en de rol van Pleistocene dierresten
- 11.30-12.00 **Frans de Vries:**
Midden-Paleolithische vondsten uit Noord-Nederland
- 12.00-12.30 **Eelco Rensink:**
De opsporing en bescherming van Paleolithische- en Mesolithische vindplaatsen
- 12.30-14.00 **LUNCH**
Tevens is het mogelijk publicaties te kopen en te verkopen en elkaar vondsten te tonen.
- 14.00-14.30 **Machteld Bats/Izabel Devriendt:**
Gebioturbeerde steentijdsites: waardevol of waardeloos? Resultaten van onderzoek langs de omleiding N273 te Haelen
- 14.30-15.00 **Wim Ettema:**
Ploegen in de prehistorie
- 15.00-15.30 **THEEPAUZE**
- 15.30-16.00 **Marcel Niekus/Wietske Prummel:**
Vier oerossen, een handvol edelherten, twee schildpadden en een bever.
Vervolgonderzoek op de Laatmesolithische vindplaats Jardinga.
- 16.00-16.30 **Everhard Bulten/Frank van der Heijden:**
Prehistorische viswieren en fuiken bij Emmeloord
- ? **BORREL**